

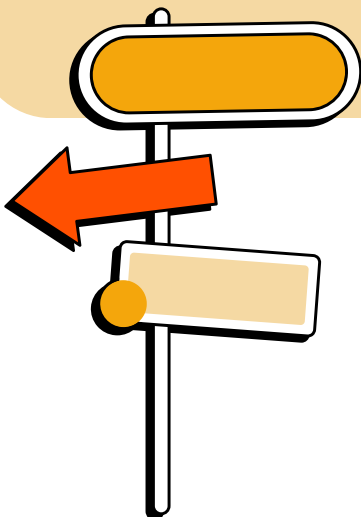
Traject (fase 2)

Situering

Elke schoolweigeraar wordt idealiter vanaf **fase 1** (verhoogde zorg) besproken met het CLB. De rol van het CLB situeert zich dan op vlak van consultatieve leerlingenbegeleiding en ondersteuning van de school in functie van hun verdere strategiebepaling. Als CLB-medewerker ondersteunen we de leerling in fase 1 nog niet rechtstreeks.

We komen in **fase 2** (uitbreiding van zorg) terecht van zodra het **voor de leerling niet mogelijk is om voltijds** terug te keren naar school en/of er voor de leerling externe hulp, alternatieve daginvulling en/of een flexibel traject nodig is.

Regierol

- Als CLB'er kan je de **spilfiguur** zijn doorheen het traject die regelmatig afstemt met de leerling, het gezin, de school en eventuele andere hulpverleners. Durf dit wel in vraag te stellen als er al andere hulpverlening ingeschakeld is (bv. consulent OCJ/SDJ, psychiatrie, ...).
- De leerling **actief betrekken** bij het traject, vanuit een participatieve benadering (ABC-motivatatie model van Vansteenkiste & Soenens - autonomie en betrokkenheid verhogen het gevoel van competentie).
- **Overzicht** bewaren, rollen van alle betrokkenen verduidelijken.
- Het **leerrecht bewaken**, bewaken dat er blijvend stappen gezet worden. Hoe langer rust geboden wordt, hoe moeilijker de heractivatie. Belangrijk om dit ook te doorspreken met netwerkpartners.
- Opnemen van de **draaischijffunctie**: de leerling aanmelden voor een schoolextern aanbod (NAFT, Groene Zorg, leerwegtraject, ...), hulpverlening installeren voor de leerling en/of de context.
- School **consultatief** blijven ondersteunen: hoe kunnen ze toch connectie blijven houden met de leerling en ouders, ook al blijft de leerling afwezig? Welke flexibele leertrajecten zijn mogelijk? Hoe kan de heropstart op school zo goed mogelijk voorbereid worden?
- **Psycho-educatie** bieden t.a.v. de leerling, de ouders, de school en andere partners.

Tips

Zorg dat je er als CLB'er niet alleen in blijft staan!

- Stem af met **collega's**, met je team.
- Stem regelmatig af met **betrokken hulpverlening**: wie doet wat wanneer?
- **"Tot waar gaat mijn rol als CLB'er?"** Stel jezelf de vraag: "Moet Ik Dit Hier Nu Doen?"
- Mikken op **volhouden**, niet op gedragsverandering want hier hebben we geen controle over.

Mogelijke interventies en tools

Afstemming en netwerk in kaart brengen

Schoolweigering wordt gekenmerkt door een breuk tussen de leerling, het gezin en de school; mogelijks ook tussen de leerling en de ouders. Het is in eerste instantie belangrijk om een **vertrouwensrelatie** op te bouwen met de leerling en de ouders vanuit de houding van 'niet-weten'.

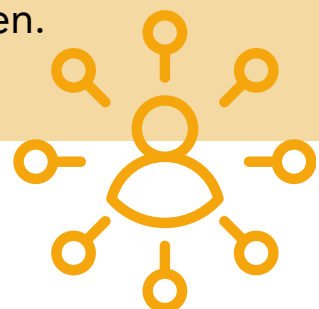
Wat is het **perspectief** van de leerling, de ouders, de school, andere relevante betrokkenen? **Zicht krijgen** op gedachten, gevoelens, gedrag van de leerling. **Erkenning** geven en begrip tonen voor het lijden, voor de moeilijke situatie.

Daarnaast is het ook belangrijk om zicht te krijgen op alle **betrokkenen en te verduidelijken wie welke rol opneemt**. Een hulpmiddel of tool hierbij kan een ecogram zijn:

Tool:

Een **ecogram** is een visuele voorstelling van het sociale netwerk van de leerling, zowel op als buiten de school. Het brengt emotionele steunfiguren (ouders, familie, vrienden, ...) in kaart alsook zorgverleners (leerlingenbegeleiding/zorgleerkracht, huisarts, therapeut, ...).

Een ecogram kan ook het vertrekpunt zijn voor een gesprek waarbij de rollen (wie doet wat?) verdeeld worden.

Beeldvorming

Als alle betrokkenen en hun rol/positie in kaart gebracht zijn, is het belangrijk om aan ruime beeldvorming te doen.

Tools :

Assessment = het vertrekpunt en bruikbaar doorheen heel het traject waarbij krachten en risico's in kaart gebracht worden vanuit ieders perspectief (leerling, gezin, school, netwerk). Het assessment kan ook al ingezet worden vanaf fase 1, waarbij we als CLB dan vooral de school hier in ondersteunen.

Het **desintegratieraster** kan een hulpmiddel zijn om de verschillende perspectieven op de situatie van schoolweigering in kaart te brengen, stil te staan bij wat al uitgeprobeerd werd met welk effect, wat zou kunnen helpen of nog moet gebeuren en af te stemmen over wie wat zal doen. Het raster vormt een goede basis voor een verder plan van aanpak.

Schoolmotivatiepuzzel kan ingezet worden i.f.v. beeldvorming om krachtbronnen, signalen en hulpvragen in kaart te brengen.

Invulblad Prodia-model

De ruime beeldvorming kan ook via het **Prodia-model** gebeuren. Dit model biedt een brede beeldvorming van de leerling binnen verschillende contexten, met aandacht voor drempels die de ontwikkeling, het welbevinden en de participatie beïnvloeden. Het helpt om te begrijpen welke noden de leerling heeft en hoe school en begeleiding samen de groei richting zijn doelen kunnen ondersteunen.

Psycho-educatie

Psycho-educatie heeft als doel **het inzicht te vergroten** in de oorzaken, symptomen en gevolgen van schoolweigering, wat helpt bij de **acceptatie** ervan en het ontwikkelen van strategieën om ermee om te gaan.

Psycho-educatie mag zich niet beperken tot enkel informatieoverdracht, ook **onderlinge reflectie** is belangrijk. Herkennen de leerling en ouders zich er in?

De psycho-educatie kan ook gebruikt worden t.a.v. leerkrachten, leerlingenbegeleiding/zoco, klasgenoten, ...

Tools:

School is niet mijn vijand (HoGent) – in verschillende talen beschikbaar op website.

Window of tolerance

- filmpje window of tolerance reimagined
- afbeelding window of tolerance
(vorming: angst voor de schoolpoort)

Kenmerken schoolweigering

Boek: Schoolweigering, als school lopen niet meer lukt (p. 24-25)

- Het vooruitzicht om naar school te gaan, brengt grote **emotionele onrust/ontreddering** teweeg.
- Emotionele onrust kan plots, geleidelijk, deels of volledig ontstaan. Is meestal progressief.
- De emotionele onrust vertaalt zich in **klachten** die meestal verminderen/verdwijnen als de jongere thuis mag blijven:
 - Lichamelijke klachten: buikpijn, hoofdpijn, misselijkheid.
 - Angstreacties: paniekaanvallen, het niet meer loslaten van de verzorgingsfiguur,
 - Hevig verzet, woede-uitbarsting bij verdere aandrang tot schoollopen.
 - Een negatieve en gelaten stemming, lusteloosheid, slaapproblemen, zich futloos voelen, het gevoel 'op' te zijn, sociaal isolement.
- De jongere is **overwegend thuis** en ouders zijn hier in het algemeen van op de hoogte.
- De jongere en ouders hebben (initieel) de (onderliggende) **wil om naar school te gaan**, maar het lukt niet.
- Er is vaak, bij aanvang (soms ook in het verdere verloop) van de schoolweigering, **geen sluitende verklaring** (of aanleiding) voorhanden.
 - Het treft 1-5% van de jongeren,
 - er is geen link met intelligentie of leerprestaties,
 - het komt vaak voor in de beginnende tienerjaren (overgang van BaO naar SO),
 - SES heeft geen invloed – gezinscontext wel,
 - grotere kwetsbaarheid bij ASS en leerstoornissen.

Formulering van een doel

Activatie is de sleutel tot verandering en moeten we als doel voorop blijven stellen:

In eerste instantie **activatie richting school**, maar bij leerlingen die bv. niet meer uit hun bed of huis geraken is dit een te grote stap. Dan is het zoeken naar **activatie buitenshuis of zelfs binnenshuis**.

Activatie buitenshuis: mee naar de winkel gaan, met de hond gaan wandelen, fietsen, alternatieve daginvulling (bv. zorgboer, NAFT, activiteiten in Overkop Huizen, ... zie ook fiche alternatieve trajecten - draaischijffunctie), ...

Activatie binnenshuis: zorgen voor een vaste dagstructuur (opstaan, aankleden, samen eten, ...), geen scherm- of gametijd tijdens de schooluren, taken en klusjes voorzien, ...

Schoolopstart

Wanneer is een leerling klaar om de stap naar school terug te zetten na een periode van afwezigheid?

Tools

maken van de afweging rond schoolopstart (vanuit het project 'Angst voor de schoolpoort' van HoGent)

- visie schoolopstart
- taxatie bij de overweging van een schoolopstart
- keuzeschema bij schoolopstart na taxatie

Het schoolplan: Hulpmiddel bij de stapsgewijze aanpak in de terugkeer naar school. Na een periode van afwezigheid gaat de terugkeer naar school vaak gepaard met veel stress en spanning. Een stapsgewijze aanpak is hierbij belangrijk, alsook de herstart zo goed mogelijk voorbereiden met de leerling, ouders en school.

Klasgesprek als klasintroductie

Deze tool ondersteunt bij de voorbereiding van en het uitvoeren van een klasgesprek.

Een klasgesprek hoort bij de voorbereiding van de schoolopstart. Dit kan gebeuren door iemand van de school (klastitularis, leerlingenbegeleider/zoco, vertrouwensleerkracht), bij voorkeur met de leerling erbij.

Een gefaseerde terugkeer Indien een volledige schoolopstart niet haalbaar is

- De momenten dat de leerling niet op school is, worden ook **zinnig ingevuld**, bij voorkeur met **schoolse inhoud** (bv. TOAH, Bednet) of **alternatieve daginvulling** (bv. NAFT, zorgboer). Bekijk hiervoor ook de fiche alternatieve trajecten - draaischijffunctie.
- In de opbouw van schoollopen gebeuren nieuwe stappen beter **niet op een maandag**. Voor schoolweigeraars is dit vaak één van de lastigste weekdays.
- Een **stap moet voldoende herhaald worden om er routine in te krijgen**. Neem een week de tijd om een **stap** te oefenen.
- Niet volledig naar school gaan (zelfs 1 uurtje minder dan de rest) kan een **lange periode aangehouden** worden. Het gevoel net die uitzondering te krijgen kan helpend en steunend werken.
- Het is beter dat de leerling **elke dag tot aan de schoolpoort geraakt**, of bv. maar één lesuur op school is, dan dat wanneer de leerling één volledige schooldag per week volgt. De structuur, dagelijkse verwachting en het terug opbouwen van een schools ritme, is een succes waarop je verder kan bouwen.
- Hou rekening met een **mogelijke terugval** en maak dit ook bespreekbaar om teleurstelling bij alle betrokkenen te vermijden.

flexibele leertrajecten

Soms is het ook nodig om over te stappen naar flexibele leertrajecten door (tijdelijke) maatregelen aan te bieden om **druk te verlagen en slaagkansen te verhogen**. Belangrijk hierbij is om met alle partijen transparant te communiceren over de doelstelling die vooropgesteld wordt en het traject dat hiervoor uitgestippeld wordt. Het is een must om meteen **bij de start de verwachtingen te benoemen die samengaan met de aangepaste trajecten**:

- Is het gekozen traject haalbaar?
- Hoe lang zal het aangepaste traject duren (een tweetal maanden, tot einde schooljaar, ...) en wanneer zal dit geëvalueerd en, indien nodig, bijgestuurd worden?
- Hoe zullen toetsen/examens afgelegd worden? Welke gevolgen heeft het traject op de slaagkansen voor het huidige schooljaar?

Bekijk hiervoor ook de **fiche flexibele leertrajecten**

Inschatting inschakelen externe hulpverlening

Wat indien er nog geen externe hulpverlening is?

Wanneer is het nodig en wat zijn de mogelijkheden?

Vanuit het project '**Angst voor de schoolpoort**' (HoGent) werd een document opgemaakt over '**Inschakelen van de externe hulpverlener**'.

Bekijk ook de fiche **alternatieve trajecten - draaischijffunctie** i.f.v. mogelijkheden (let wel: het is geen limitatieve lijst, maar dient ter inspiratie)

